

PLATINAINEN PILVENREUNA

Kannisto, Päivi; Kannisto, Santeri

239 sivua, sidottu, kovat kannet

ISBN 978-952-5491-27-2

Kustantaja: Amk-Kustannus Oy

1. painos, Ilmestymispäivä 20.8.2007

Ovh 31,50€

Santeri Kanniston erokirja tietoyhteiskunnasta, yrittäjyydestä ja GNU/Linuxista

Asiasanat: tietoyhteiskunta, yrittäjyys, lama, Linux, GNU, avoin lähdekoodi, vapaat ohjelmat, open source, FLOSS, ohjelmistotuotanto, SOT, Suomen ohjelmistotyö

Luokitus: 61.3 Ohjelmointi ja 99.1 Elämäkerrat. Muistelmat

Kirjan saatavuus

Sisäänostajat, kirjastot

- ❖ Kirjavälityksen kautta (www.kirjavalitys.fi)
- ❖ Suoraan kustantajalta (www.amk-kustannus.fi, 03 2611 612, tilaukset@amk-kustannus.fi)

Kuluttajat

- ❖ Kaikki hyvin varustetut kirjakaupat
- ❖ Kustantajan verkkokauppa (<https://secure.amk-kustannus.fi>)

Yritykset (liikelahjahankinnat)

- ❖ Kustantaja, 03 2611 612, tilaukset@amk-kustannus.fi

Lisätietoa:

Marko Kulmala

kustannuspäällikkö, Amk-Kustannus Oy

050 4930 615, marko.kulmala@amk-kustannus.fi

PÄIVI JA SANTERI KANNISTO

PLATINAINEN PILVENREUNA

SANTERI KANNISTON EROKIRJA
TIETOYHTEISKUNNASTA,
YRITTÄJYYDESTÄ JA GNU/LINUXISTA

AMK-KUSTANNUS

En ole tyytynyt kultaiseen keskitiehen, vaan olen hakeutunut aina platinaiselle pilvenreunalle. Tämä on erokirjani tietoyhteiskunnasta ja yrittäjyydestä. Kirja kertoo siitä, miten ajauduin parikymppisenä teekkarina yrittäjäksi, päädyin tietoyhteiskunnan ytimeen rakentamalla Suomen johtavan avoimen lähdekoodin ohjelmistotalon ja luovuin kaikesta.

Elämäni oli värikästä. Se muistutti toisinaan Kauniiden ja rohkeiden kaltaista saippuaoperaa. Osa vastaani tulleista yrityksistä ja ihmisistä on päätenyt kirjan kansien väliin, kuten myös GNU/Linux-yhteisö ja avointa lähdekoodia perannut julkishallinto.

Näkökulmani on kriittinen. Kyseenalaistan tietoyhteiskunnan arvoja ja vien lukijan mukaani kullisseihin. Keskeisin kysymykseni on: Onko kehitys todellakin niin vääjäämätöntä kuin halutaan ymmärtää? Entä mitä sillä saavutetaan?

Tarinan juonteena on henkilökohtainen muutokseni. Erosin yrityksestäni SOT Oy Suomen Ohjelmistotyö Ab:sta, menin naimisiin kolmannen kerran ja jäin tietoyhteiskunnan. Vasta irtautuminen teknologian sokeasta pölvonnasta teki minusta jälleen onnellisen.

Erossa muutuin tietotekniikan tuottajasta kuluttajaksi. Tästä näkökulmasta tietoyhteiskunta on vain yksi entisessä elämässäni kiinni pitäenistä illuusioista. Vaimoni silmään mennyt ripsi on nyt minulle kaikkia kansallisia tietoturvahkiakin suurempi ongelma.

Eräänä kauniina päivänä jossain päin maapalloa,

Santeri Kannisto

nisäkäs (SOT:n perustaja ja entinen avoimen lähdekoodin yrittäjä)

FT Päivi Kannisto on 36-vuotias vapaa kirjailija. Hän työskenteli aiemmin mm. liikkeenjohdon konsulttina ja Suomen Akatemian tutkijana. Kannistot avioituivat lokakuussa 2004 ja irrottautuivat yhteiskunnan oravanpyörästä. He ovat Suomesta lähtönsä jälkeen kiertäneet maailmaa rinkat selässään yli 50 maassa.

Kannen taustakuva © iStockphoto.com /

Slawomir Jastrzebski

K 61
www.amk-kustannus.fi

ISBN 978-952-5492-27-2

KIRJANÄYTE

PÄIVI JA SANTERI KANNISTO

PLATINAINEN PILVENREUNA

SANTERI KANNISTON EROKIRJA
TIETÖYHTEISKUNNASTA,
YRITTÄJYYDESTÄ JA GNU/LINUXISTA

AMK-KUSTANNUS

Lehdistökappalepyynnöt press@amk-kustannus.fi

Sisällysluettelo

Mitä helvettä?	9
I Teekkarista työnarkomaaniksi, 1991–1998	15
SOT syntyy	20
Internetin ihmemaa	30
Ohjelmistotuotanto	39
Autoja ja avioliittoja	51
II It-kupla ja muita kupruja, 1999–2001	60
Työpöydän valloitus	67
Osakkaat	82
Uuden talouden opit	104
III Kultakausi, 2002–2004.....	110
Projektia pukkaa.....	111
Julkea viivytystaistelu.....	120
Exit.....	143
IV Vapaa elämä	159
Lähdön jälkeen	160
Osakekauppa	173
Entä sitten?.....	188
Jälkisanat	206
Sanasto	208
Hakemisto.....	218
Viitteet	224

Mitä helvettiä?

Vietin perustamani yhtiön, SOT Oy Suomen Ohjelmistotyö Ab:n 15-vuotissyntymäpäivää selvittämällä, mitä helvettiä firmassa oli oikein tapahtunut. Elettiin joulukuun toista päivää vuonna 2006. Olin eronnut yhtiön palveluksesta kahta vuotta aiemmin, mikä jälkeen olimme kiertäneet vaimoni Päivin kanssa maailmaa täysipäiväisesti.

SOT oli edelleen omistuksessa 70 prosentin osuudella. Loput omisti Xcelera Inc. -niminen dotcom-yritys, joka oli hivuttautunut vaivihkaa yhtiön osakkaaksi vuosituhannen vaihteen hypehuumassa. Minä olin jo jättänyt taakseni paitsi yrittämisen, myös siihen liittyvän arvomaailman. Olin uskonut osakkeiden myynnin palkkaamallaan asiamiehelle, joka oli toiminut aiemmin yhtiön lakimiehenä. Lähdöstämme oli kulunut 26 kuukautta eikä kaupasta ollut kuulunut mitään. Olimme ehtineet aavistella useaan otteeseen, että jokin oli mennyt pahasti pieleen. Emme kuitenkaan halunneet häiritä asiasta saati puuttua hänen toimiinsa. Muuten olisimme saaneet hoitaa osakkeiden myynnin kokonaan itse.

Asia lankesi tästä huolimatta meille. Asiamies ilmoitti yllättäen, ettei hän halunnutkaan myydä osakkeitani. Lisää paskaa satoi nis-kaamme, kun aloimme selvittää, mitä oli tapahtunut. Meille valkeni, että SOT oli selvitystilassa, vähemmistöosakas Xcelera riiteli oikeudessa rahojen jaosta, ja rahaa oli palanut satojatuhansia euroja. Ensimmäinen reaktioni oli: mitä helvettiä?

Olimme Päivin kanssa oravanpyörän mittapuun mukaan korviamme myöten kusessa. Emme olleet saaneet SOT:stä latiakaan loppu-tiliäni lukuun ottamatta, vaan elimme kauppaa odotellessa vaatimat-tomasti Päivin pienillä säästöillä. Asian pitkittyttyä minä olin heittä-mässä kirvestä kaivoon. Ensi ihmetyksestä toivuttuamme aloimme

kuitenkin selvittää, mistä SOT:n saagan dramaattisessa käänteessä oli kysymys, ja voisimmeko vielä myydä osakkeet selvitystilasta huolimatta. Lähdimme etsimään yhdessä elämäntyölleni jatkajaa alkupe- räisen suunnitelman mukaisesti, mutta nyt ilman ulkopuolista apua.

Mitä enemmän saimme ongittua tietoa lähtömme jälkeisistä tapahtumista, sitä enemmän vastattavaksemme tuli uusia avoimia kysymyksiä: Mitä oli tapahtunut satojentuhansien eurojen arvoiselle sopimukselle, jonka olin allekirjoittanut juuri ennen lähtöämme ranskalaisen Mandrakesoftin kanssa? Miksi osakkaiden kesken oli lähdetty käymään oikeutta? Miksi emme saaneet vastauksia SOT:tä koskeviin kysymyksiimme? Oliko SOT:stä pöllitty rahaa ja peiteltiin- kö sitä pitämällä meidät pimennossa?

Käsissämme oli ainekset Suomen it-maailmaan sijoittuvaksi dekkariksi ja rakkaustarinaksi. Kun entinen elämäni oli lisäksi ollut yhtä suurta saippuaopperaa, ei juonenkäänteitä puuttunut. Ryh- dyimme tarmokkaasti toimiin siitäkkin huolimatta, että meitä vaadit- tiin lakaisemaan kaikki maton alle ja minulle oli pienestä pitäen teroi- tettu, ettei kettukaan pasko omaan pesäänsä.

Syntyneessä tarinassa ei kuitenkaan ole kysymys henkilökohtai- sesta välienselvittelystä, vaan se on minun erokirjani yrittäjyydelle ja suomalaiselle tietoyhteiskunnalle. Toivon sen avaavan uusia näkö- kulmia kumpaankin kansalliseen tukipilariin. Olimme puhuneet kirjan kirjoittamisesta Suomesta lähtiessämme, mutta vasta osak- keideni myynnin myttyyn meneminen antoi sille riittävän alkusysäyk- sen. Kirjasta syntyi muistelmat vuosien varrella tapahtuneista asioista ja tapaamistani ihmisistä.

Aloitimme kirjoittamisen kiireellisimmästä tehtävästä ja laa- dimme käräjäoikeudelle lausuman. Toivoimme sen lakkauttavan SOT:n selvitystilaa ja mahdollistavan osakkeiden myynnin. Näistä oikeudelle kirjoittamistani seitsemästä sivusta keriytyi auki tämä SOT:n tarina.

Kirja alkaa vuodesta 1991, jolloin perustin SOT:n. Se päättyy julkaisuvuoteen 2007. Tarinassa katsotaan suomalaista tietoyhteis- kuntaa mikrotasolta käsin, yhden yrityksen ja yrittäjän näkökulmasta. SOT oli Suomen johtava avoimen lähdekoodin ohjelmistotalo. Sen vaiheissa tiivistyvät teknologiset taistot suljetun ja avoimen lähde- koodin välillä, Internetin kasvu ja sitä seuranneet julkisen vallan väliintulot sananvapauden suitsimiseksi, it-kuplan aikaisten riskisi- joitusmarkkinoiden ylikuumeneminen, yrittäjien unelmien murs-

kaantuminen ja uudelleensyntyminen. Kuvaan myös tietoyhteiskunnan kulussientakaista elämää. Kerron, mitä termi 'tietoyhteiskunta' tuli aikojen saatossa tarkoittamaan, ja millaiseksi sen merkitys minulle henkilökohtaisesti muotoutui.

SOT oli yksi lama-Suomen synnyttämistä menestystarinoista, jota kadehdittiin. Se ruokki esimerkillään sokeaa uskoa yrittäjyyteen ja rahan valtaan. SOT:n historia tiivistää kappaleen suomalaista talouspolitiikkaa ja sen pitkäkestoisia seurauksia. Se johti monen kohdalla henkilökohtaisiin tragedioihin kuten velkavankeuteen, konkurssiin ja jopa itsemurhiin. Yrittäjiin kohdistettiin suhteettomia odotuksia Suomen pelastamiseksi talouskriisin kurimukselta. Kun minä päätin luopua yrittämisestä, näin SOT:n muuttuvan elämän tarkoituksesta ongelmajätteeksi. Yritykseni arvo osoittautui yhtä virtuaaliseksi kuin riskisijoittajien ja pörssin tekemät arvonmääritykset: jos ostajaa ei löydy, ei omaisuudella ole mitään arvoa.

Tarinan toisen juonteen muodostaa henkilökohtainen muutokseni. Seurasin elämänfilosofiaani platinaisesta pilvenreunasta ja siirryin kultaisen keskietien yläpuolelle. Irtaannuin materiaalisesta kilpajuoksesta ja työnarkomaniasta, ja aloitin uuden elämän tietoyhteiskunnan marginaalissa. Huipulle päästyäni tietoyhteiskunta muuttui minulle merkityksettömäksi. Näin sen orjuuttavan ja etäännyttävän ihmiset elämän peruskysymyksistä, kuten elämän tarkoituksen etsimisestä. Tietoyhteiskunta ohjaa ihmistä uhraamaan omat tarpeet ja oman elämän paremman tulevaisuuden toivossa.

Minulle onnellisuus löytyi muualta kuin yhteiskunnan ihailemisesta ja kannustamista asioista. Haluan omalla tarinallani osoittaa, että on mahdollista valita, ja valita myös toisin kuin muut. Sen paremmin teknologioiden kehitys kuin yksilön osa koneiston pienenä rattaana eivät ole kiveen hakattuja tosiasioita. Jokaisella on rahasta ja muista ulkoisista tekijöistä riippumatta mahdollisuus päättää, miten haluaa oman elämänsä elää. Oletko sinä onnellinen siitä, että Suomi komeilee tietoyhteiskuntatilastojen kärjessä? Tai siitä, että saat käyttöösi uusia ja jännittäviä hilavitkuttimia?

Olen jakanut tarinan neljään kronologisesti etenevään pääluokun. Lukujuon sisällä olen käsitellyt tapahtumat luettavuuden nimissä asiakokonaisuuksittain. Jokaisen pääluvun päättää kuvaus henkilökohtaisesta elämästäni tuona ajanjaksona.

Ensimmäisessä luvussa käsittelem SOT:n syntyyn johtaneita tekijöitä ja sen alkuvaiheen liiketoimintaa suljetun lähdekoodin ja laite-

kaupan parissa. Kun 1990-luvun puolivälissä GNU/Linuxista saatiin ensimmäiset käyttökelpoiset versiot, liiketoiminnan painopiste siirtyi kohti avointa lähdekoodia. Internet oli välttämätön tälle kehitykselle. Sitä tarvittiin avoimien ohjelmien kehittämiseen ja jakamiseen. Varhaiset liiketoiminnan oppivuodet eivät ole pelkkä pittoreski yksityiskohta autotalliyrityksen ajoilta. Ne näyttivät seuraavan kymmenen vuoden suunnan elämässäni. Yksityiselämä sai väistyä velvollisuuksiensa tieltä.

Toisessa luvussa paneudun it-kuplaan. Yrityksille oli tarjolla ylenpalttisesti riskirahaa eikä vanhan talouden lainalaisuuksien nähty enää pätevän. Käyttöön otettiin termi 'uusi talous', joka antoi huutia perinteiselle talousmatematiikalle. Myös ohjelmistoteollisuus uudistui huuman myötä, mutta hieman eri tavalla. Mustasukkainen ja nurkkakuntainen omien oikeuksien valvonta sai rinnalleen yhdessä tekemisen ja avoimen yhteisöllisyyden. Kyseessä ei ollut uusi menetelmä, mutta ohjelmistoteollisuudessa avointa lähdekoodia ei ollut vielä aiemmin sovellettu kaupallisesti.

Kuplan myötä luottamukseni kollegoihin karsi. Firman rahoilla elettiin kuin pellossa ja yritykseen pesiytyi omien etujen ajamisen kulttuuri. Vuosituhannen vaihteen värikäs ajanjakso päättyi verenvaihtoon. Suuri osa Suomen-toimiston työntekijöistä piti vaihtaa, jotta uudet tuulet saattoivat puhaltaa ja rehellisyys palata firman perusarvoksi.

Kolmannessa luvussa kerron yrityksen kulta-ajasta. SOT:stä kasvoi suurten asiakkaidensa myötä vakavasti otettava ohjelmistotalo. Prosessit hioutuivat ja yritykseen kehitettiin laatujärjestelmä. Menestyksellisen strategian tavoitteena oli tehdä GNU/Linuxista totta yrityksille. Projektimyynnin osana SOT tarjosi palveluja kuten koulutusta ja teknistä tukea. Ne mahdollistivat avoimeen lähdekoodiin siirtymistä. Keskeisimmäksi foorumiksi nousi GNU/Linux Summit. Siihen osallistui yli tuhat henkeä kahden vuoden aikana. Tänä aikana vaikutin myös yhteiskunnallisesti ja vienkin sinut mukanani tietoyhteiskunnan kulisseihin.

Kultakauden kohtaloksi koitui SOT:n arvojen viilaus. Tästä lähti liikkeelle henkilökohtaisen elämäni muutos. Se johdatti minut lopulta ulos tietoyhteiskunnan labyrintistä, vapaista ohjelmista vapaaseen elämään. Palasin siihen tilanteeseen, josta olin imeytynyt mukaan. Ennen lähtöäni SOT:stä ennustin vielä Internetin kuolemaa suljetun lähdekoodin ohjelmavirheiden vuoksi.

KIRJANÄYTE

Neljännessä luvussa kirjoitan lähtöni jälkeisistä tapahtumista SOT:ssä ja omassa elämässäni. Keskeisenä oivallukseni oli, että vain minä voin tietää, miten minun tulee elää omaa elämääni. Koin tämän todellisenä vapautuksena besserwisser-yhteiskunnasta, jossa joku tietää aina paremmin mitä muut tarvitsevat ja haluavat.

Kirjan lopussa on sanasto ja loppuviitteet. Sanastossa on selitetty tässä kirjassa käytettyjä ammattitermejä ja joitakin muita käsitteitä. Viitteisiin olen laittanut lähteinä olevien asiakirjojen ja kirjallisuuden lisäksi lisätietoja.

Kirjassa esiintyvät henkilöt – entiset työkaverit, asiakkaat, yhteistyökumppanit ja viranomaiset – ovat pääosin mukana omilla nimillään. Läheskään kaikkia merkittäviä henkilöitä en valitettavasti ole voinut ottaa mukaan, vaikka heillä eittämättä onkin oma paikkansa SOT:n historiassa. Jotkut tarinan kannalta merkittävistä henkilöistä olen jättänyt tarkoituksella nimettömiksi, sillä en halua mustamaalata tai aiheuttaa mielipahaa. Asiat riitelevät, eivät ihmiset. Haluan, että luet tämän kirjan avoimin mielin ymmärtäen, ettei oikeaa ja väärää ole olemassa.

Kuva 1 - Oopperajuhlilla 2005. (Kuva: Toni Sormunen)

KIRJANÄYTE

Eräs entinen työntekijäni, Erno Räsänen, lupasi käsikirjoitusta kommentoituaan ostaa hamekankaan kaikille niille, jotka ottavat nokkiinsa tästä kirjasta. Tarjous ei kuulemma kuitenkaan koske skot-tiruutuisia kankaita.

Toivon, että tämä kirja herättää keskustelua omista elämänvalin-noista, suomalaisesta tietoyhteiskunnasta ja yrittäjyydestä (kuva 1). Minun kysymykseni sinulle on: miksi sinä olet mukana?

I

Teekkarista työnarkomaaniksi, 1991–1998

Jos käsillä oleva kirja olisi brittiläinen klassikko, aloittaisin lauseella ”SOT syntyy”¹, mutta jääköön mahtipontisuus. Ajauduin yrittäjäksi varsin epäproosallisista syistä: 1990-luvun alun pankkikriisin ja sitä seuranneen henkilökohtaisen talouskriisin myötä. Velkaannuin, eivätkä työmarkkinat tarjonneet ulospääsyä oman asunnon omistamisen autuudesta. Poliitikkojen silloisen mantran mukaisesti uskoin, että ainoa vaihtoehto oli ryhtyä yrittäjäksi.

SOT aloitti vuonna 1991 toiminimellä Micco-ohjelmat. Tein aluksi suljetun lähdekoodin valmisohjelmia ja sittemmin pienimuotoista laitekauppaa Suomessa ja Virossa. Vedin myös koulutuksia. Avoin lähdekoodi ja GNU/Linux tulivat mukaan sattuman kautta 90-luvun puolivälissä. Ne muuttivat liiketoiminnan suunnan.

Avoin lähdekoodi mullisti ohjelmistoteollisuuden peruuttamattomasti. Se mahdollisti ensimmäiset aidosti käyttäjälähtöiset ohjelmistot. Kehityksen välttämätön apuväline oli Internet, joka herätti uutena ja vapaana viestimenä myös erilaisia pelkoja. Minäkin osallistuin Internetin sananvapaudesta käytyyn keskusteluun. Rapa roiskui niin minun kuin kollegoideni päälle.

SOT liittyi avoimen lähdekoodin yhteisöön, kun GNU/Linuxista saatiin ensimmäiset käyttökelpoiset jakelut. Avoin lähdekoodi oli asiakkaan näkökulmasta usein huonolaatuista ja käyttöliittymät kehoja. Tämä tarjosi bisnesmahdollisuuden. Yritykset muodostivat tarvittavan sillan kehittäjäyhteisön ja asiakkaiden välille. Uuden aluevaltauksen rinnalla SOT jatkoi vanhoja liiketoimintojaan. Laaja tuo-

tevalikoima kertoi siirtymävaiheesta. Vanhoilla tuotteilla haettiin liikevaihdon kasvua ja rahoitettiin tuotekehitystä.

Varhaiset vuodet yrittäjänä määräisivät seuraavan vuosikymmenen suunnan elämässäni. Siitä muotoutui suoranainen malliesimerkki protestanttisesta työetiikasta: elämän, omien halujen ja tarpeiden uhraamisesta työn ja rahan alttarille.² Huomasin yrittäjänä saavani vaurautta, mainetta ja kunniaa. Aloin täyttää muiden odotuksia jopa siinä määrin, että hukkasin oman tahtoni. Materiaalisen turvallisuuden kaipuu ja tulevaisuuden haaveet ajoivat minut aamulla takaisin töiden pariin, ylös toimiston sohvalta. Ne myös pitivät minut öisin yhä useammin valveilla muiden nukkuessa. Olin kehittämässä apinan raivolla uutta ja uljasta tietoyhteiskuntaa.

Fuksielämän huoleton alku ja loppu

Muutin pois kotoa Kauniaisista ja lähdin opiskelemaan Tampereelle teknilliseen korkeakouluun vuonna 1989. Olin päätyneet opinahjoon, koska arvelin sen tarjoavan taloudellisesti turvatumman tulevaisuuden kuin muusikon tai säveltäjän ura, jotka olivat myös kangastelleet mielessäni.

Tampereelle muutto merkitsi aikuiselämäni alkua, vaikka itselliseksi en heti ryhtynytään. Nukuin ensimmäiset kuukaudet perhetutun, Aaro Lohjansalon, olohuoneen sohvalla ja kävin keskustasta käsin Hervannassa koulussa. Opiskelija-asunnot olivat kiven alla eikä minulle luvattu solua ennen seuraavaa lukuvuotta. Samaan aikaan asuntomarkkinat olivat ylikuumentuneet. Vapailta vuokramarkkinoilla ei ollut tarjolla opiskelijan kukkarolle sopivia vaihtoehtoja. Käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi jäi oman asunnon ostaminen. Se tuli myös pitkällä tähtäyksellä edullisemmaksi, sillä vuokran hinnalla sai lyhennettyä lainaa ja maksettua korkoja. Laskeskelin perisuomalaiseen tapaan, että asunto oli oiva ja turvallinen sijoituskohde.

Hankin yksiön Hervannasta, koulun kupeesta. Tampereen Aluesäästöpankki (TAP) myönsi minulle ajalle tyypilliseen tapaan holtittomasti lähes täyden lainarahoituksen. En epäroinyt ottaa lainaa, vaikka armeija oli käymättä. Sosiaalitoimistosta luvattiin, ettei asepalveluksen aikana tarvitsisi huolehtia koroista. Lisäksi sosiaalityötä Pieksämäellä opiskellut tuleva vaimoni kertoi, että meillä oli mahdollisuus saada muutakin apua yhteiskunnalta, jos rahat eivät riittäisi.

Vietin huoletonta, jäynien ja pommaribileiden ryydittämää fuksielämää. Myimme opiskelukavereiden kanssa vappuna pimeää eli rikkinäistä televisiota Hallituskadulla Sokoksen takana. Saimme laitteen kaupaksi ohiajajille autoilijoille moneen kertaan, mutta yksikään ei halunnut ottaa rakkineita riesakseen. Niin kaupanteko saattoi jatkua. Korkeakoululla useamman kerran vuodessa järjestetyt pommaribileet olivat legendaariset. Ne pidettiin syvällä maan alla pommisuojassa, jossa menot äityivät usein helvetillisiksi. Juhlatilasta löytyi muiden muassa mustilla jätesäkeillä vuorattu huone, joka oli kaukonäköisesti suunniteltu örveltäville, oksentaville ja jo sammuneille teekkarille. Railakkaan fuksivuoteni päätti kaste Tammerkosken hyisiin kuohuihin vappuna 1990.

Seuraavaksi vuodeksi minut värvättiin sotaleikkikouluun. Siellä opetettiin risteilyohjuksien tuhoamista rynnäkkökiväärillä ja ydinräjähdykseltä suojautumista kuusenoksien avulla. Samalla selvisi, ettei asuntooni ollutkaan saatavilla korkotukea. Minun piti ensin käyttää kaikki rahani lainan korkojen maksuun. Näin hupenivat ne säästöt, joiden varassa olin uskaltanut ostaa asunnon.

Kun vaimoni muutti Pieksämäeltä luokseni ja hankimme koiran, meidän oli muutettava isompaan asuntoon. Päädyimme vuokraamaan opiskelija-asunnon Mikontalosta ja antamaan oman yksiöni vuokralle. Vuokralaisia oli tarjolla runsaasti. Eräs keski-ikäinen nainen vaikutti kaikkein lupaavimmalta. Kun menin hänen luokseen tekemään papereita, minulle selvisi, että nainen asui Pispalassa omakotitalon kellarissa. Ihmetellessäni järjestelyä naisen silloinen vuokranantaja kertoi, että nainen on muuttamassa pian pois. Järjestelyyn oli päädytty vuokrarästien vuoksi, mutta naista ei ollut onnistuttu häätämään. Minä vuokrasin yksiöni toiselle teekkarille, joka maksoi vuokrat ajallaan.

Pian lama alkoi antaa itsestään merkkejä. Henkilökohtaiset raha-huoleni saivat alkunsa pankkikriisistä, joka suisti asuntoni lainoittajan useiden muiden alueellisten säästöpankkien tavoin konkurssiin. Säästöpankkiryhmä aiheutti pankkien silloisista luottotappioista ylivoimaisesti suurimman osan. Tätä on pidetty seurauksena heikosta vakavaraisuudesta, aggressiivisesta kasvusta ja vahvaan markkaan perustuneesta sijoitusstrategiasta.³

Sain pankiltani kirjeen, jossa minua pyydettiin maksamaan lainaamani rahat viivytyksettä takaisin tai toimittamaan pankille lisävaikutta. Tilanteen ratkaisemiseksi myin asuntoni. Samaan aikaan

asuntojen arvot olivat romahtaneet. Minulle jäi myynnin jälkeen velkaa reilut 16.000 euroa ilman vakuuksia tai realistisia mahdollisuuksia selvittää velkataakastani. Olin köyhä opiskelija ja pienet säästöni olivat hvenneet Suomen ryysyläisarmeijan tukemiseen.

Tilanne oli yksityisasiakkaan näkökulmasta kohtuuton: velka oli maksettava, vaikka samaan aikaan riskinotolla itsensä nurkkaan ajaneet pankit saivat yhteiskunnalta tukea. Tilanne kuvasi myös hyvin lamavuosien suomalaista talouspolitiikkaa, jossa kansalaisten elintaso ja työllisyys olivat sivuseikkoja. Taloustutkija Visa Heinonen ym. toteavat, että suomalaisessa mallissa korostettiin talouden välttämättömyyksiä ja omalakisuuutta. Yksittäisten kansalaisten rooliksi jäi valtiontalouden palveleminen.⁴

Lamaa tutkineet ovat spekuloineet, että sen vaikutukset suomalaisiin, ja erityisesti 1970-luvulla syntyneisiin, kestävät vielä pitkään.⁵ Näin epäilemättä onkin. Minulle laman ja pankkikriisin hoito merkitsivät uskon rapautumista yhteiskunnan instituutioihin ja poliittiseen päätöksentekoon. Silloin kun olisin apua tarvinnut, sitä ei ollut tarjolla. Asian käänttöpuolena oli se, että silmäni avautuivat. Ryhdyin etsimään turvallisuutta muualta, mikä johti perikapitalististen arvojen omaksumiseen. Uskoin oman työni ja kartuttamani varallisuuden tarjoavan turvan ulkoisia uhkia ja suhdannevaihteluita vastaan.

Otin ensimmäisen askeleen uudella tiellä ryhtymällä rittäjäksi. Ratkaisu oli pakon sanelema ja yhteiskunnan kannustama, sillä samaan aikaan työmarkkinat romahtivat. Etenkään opiskelijoilla ei ollut juurikaan mahdollisuuksia työllistyä. Kortistot pursusivat pätevää ja kokenutta työvoimaa. Suomen taloudesta poistui vuosina 1991–1994 lähes 450 000 työpaikkaa eli joka viides, mikä kuvaa sekä laman syvyyttä että muutoksen nopeutta. Työttömyysaste oli vielä vuonna 1990 ollut historiallisen alhainen, vain 3 prosenttia. Vuonna 1991 keskimääräinen työttömyysaste ylitti 7 prosenttia, vuonna 1992 se oli 13 prosenttia ja vuonna 1993 jo 16 prosenttia. Luvut eivät edes kerro koko totuutta, sillä osa työttömistä oli piilotettu työvoimapolitiittisin toimenpitein koulutuksiin toisten vetäytyessä pois työmarkkinoilta.⁶ Yliopistot ja korkeakoulut aloittivat kesäopinnot, jotta opiskelijoilla olisi ollut edes jotain tekemistä lukukausien välillä. Samalla heidätkin saatiin pidettyä pois kortistosta tilastoja rumentamasta.

Lama teki monilla mittareilla selvää jälkeä suomalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta.⁷ Ajan henkeä kuvastivat muiden muassa kirkkojen ja vapaaehtoisjärjestöjen soppajonot sekä kirpputorien uusi

tuleminen. Minulle tai muille lamasta kärsineille ei kuitenkaan tullut mieleen nousta barrikadeille. Yhteiskunnallista levottomuutta ei esiintynyt,⁸ sillä suomalaiset ovat lampaita. Moni ajatteli, että vaihtoehtoja ei ollut. Niin minäkin. Omatuntoni sanoi, että velka oli velka ja se oli maksettava. Syytin tapahtuneesta itseäni: olin ollut hölmö luottaessani yhteiskunnan apuun. Jos aikoo menestyä elämässään, pitää pärjätä omillaan, elää sitten minkälaisessa sosiaali- ja hyvinvointivaltiossa tahansa. Tämä uusi yksin pärjäämisen eetos johdatti uraani yrittäjänä ja siivitti SOT:n menestykseen.

Yrittäjyys ja sitkeä työnteko olivat ajan loitsuja, joiden avulla Suomen talouden uskottiin kääntyvän kuin taikaiskusta nousuun. Poliitikot viljelivät retoriikkaa, jonka mukaan ”suomalaiset ovat parhaimmillaan silloin, kun ajat ovat vaikeat”. Lause oli jo 1800-luvulta tuttu. Silloin suomalaisia kannustettiin rakentamaan yhdessä maataan. 1990-luvulla lama koettiin samanlaiseksi vastukseksi. Kansalaisten oli yhdistettävä voimansa ja uhrattava henkilökohtaiset tarpeensa kansakunnan hyväksi.⁹

Yrittäjyyteen kannustaminen oli räikeässä ristiriidassa olosuhteiden kanssa. Monet yrittäjät olivat talouskriisin takia ajautuneet varakkoon tai pysyvään ylivelkaantumiseen, kun vakuusarvot olivat laskeneet ja korkomenot nousseet erityisesti valuuttalainoissa. Ulospääsyä näistä ongelmista ei useinkaan ollut henkilökohtaisten takausten vuoksi. Vuosien 1991–1993 välisenä aikana noin 5 prosenttia yrityksistä haettiin konkurssiin.¹⁰ Toisaalta, mitä muutakaan poliitikot olisivat saarnanneet kuin yrittämisen autuutta? Muita vaihtoehtoja ei pystytty tarjoamaan ottaen huomioon työttömyyden ennätyksellisen kasvun ja taloudesta kadonneiden työpaikkojen määrän.

Minulle yrittäminen oli entuudestaan tuttua. Isälläni oli ollut kahdeksan vuotta oma asianajotoimisto, jossa myös äitini raatoi pitkää päivää. Niinpä yrittäjyys merkitsi minulle lähinnä sitä, ettei vanhempia näkynyt aina kotona eikä keittiön kaapeissa ollut välttämättä ruokaa. Yrittäjyys ei kangastellut mielessäni ihannekuvana vapaudesta tai omien unelmien toteuttamisesta. Halusin täyttää velvollisuuteni ja päästä nauttimaan velattomuuden mukanaan tuomasta riippumattomuudesta.

Aikaisempi harrastuneisuuteni ja osaaminen tietotekniikassa suorittivat uravalinnan puolestani. Ne sysäsivät minut atk-alalle. Olin opetellut ohjelmointia yläasteelta lähtien ja näin pääsin aloittamaan bisneksen käytännöllisesti katsoen koulun penkiltä. Lisäksi olin ollut

liian tunnollinen ja tavoitellut täydellisyyttä kesätöissä, mikä oli aiheuttanut työkavereissa närää. Minusta ei ollut tekemään töitä vasemmalla kädellä, joten yrittäjäys oli siitäkkin syystä ainoa vaihtoehto.

Kehitys uusmedia-alalla oli myöhemmin samankaltainen. Laman syöverit ja rahahuolet synnyttivät lukuisan joukon yrityksiä. Jälkikäteen yrityksiä perustaneissa nuorissa nähtiin tinkimätöntä idealistisuutta ja pioneerihenkeä.¹¹ Omaa ratkaisuaani eivät muistot ole kullanneet noihin mittasuhteisiin, vaikka minusta tuli sittemmin joidenkin silmissä ahkeran ja tinkimättömän yrittäjän perikuva.

SOT syntyy

Aloitin yrittämisen koodaamalla suljetun lähdekoodin sellonaanisoftaa eli paketoituja valmisohjelmia. Ensimmäinen tuotteeni oli mikroluokan kunnossapito-ohjelmisto Micco. Se tarjosi myös yritykselleni toiminimen Micco-ohjelmat. Tuotteen idea oli peräisin Elimäen sosiaalialan oppilaitoksesta, jossa tuleva anoppini työskenteli. Hän valitti mikroluokan ongelmista: tietokoneet olivat oppilaiden jäljiltä sotkussa, mikä haittasi luonnollisesti opetusta. Tein kunnossapitoa varten ohjelman, joka palautti mikroluokan automaattisesti kuntoon. Soitin ja sovin esittelyjä ja sain ohjelmaa kaupaksi myös muille oppilaitoksille, yhteensä satoihin mikroluokkiin ympäri Suomea.

Ohjelmoin Micon ensimmäisen version Pascalilla, jota olin opetellut itsenäisesti yläasteella ensimmäisenä oikeana ohjelmointikielenä. Se oli kehitetty nimenomaan ohjelmoinnin opetteluun. Jos koodin sai käännettyä ajettavaksi, se todennäköisesti myös toimi. Haittapuolena oli se, että Pascalilla syntyi hitaammin toimivia ohjelmia. Se tarjosi myös vähemmän vapauksia kuin esimerkiksi C-kieli.

Aiemmin olimme tehneet ohjelmia koulukaverini Harri Valkosen kanssa Commodore 64:lle. Se oli Vic 20:n ja Commodore Amigan ohella ensimmäisiä kotikäyttäjän kukkarolle sopivia tietokoneita, jotka oli tehty etupäässä pelaamiseen ja ohjelmoinnin opetteluun. Käytimme yksinkertaisia, kotitietokoneille tarjolla olleita ohjelmointikieliä kuten Basicia ja konekieltä. Koodasimme seikkailupelejä, jotka olivat nykyisten roolipelien esimuoto. Katear-nimisessä seikkailussamme pelaajan tuli hypätä putoavasta lentokoneesta laskuvarjolla keskelle viidakkoa, mennä kadonneeseen tempeliin ja ratkaista sen arvoitus. Tarina kerrottiin tekstin avulla ilman grafiikkaa, joka vei

silloisilla tietokoneilla liikaa tilaa. Commodoressa muistia oli satatuhatta kertaa vähemmän kuin nykyisissä PC:issä.¹²

TTKK:lla en ollut ehtinyt opiskella tietotekniikkaa lainkaan. Fuksi vuosi kului yleisopinnoissa fysiikan, matematiikan, sähkötekniikan perusteiden ja laboratoriotöiden parissa. Korkeakoululla käytännönläheisiä ohjelmointitaitoja ei opintojen alkuvaiheessa muutenkaan opetettu eikä ammattikorkeasaariakaan ollut vielä olemassa. Teekkaroiden haluttiin perehtyvän ensin hyvään ohjelmointitapaan ja ohjelmistotekniikkaan. Ajatuksena oli ilmeisesti se, etteivät opiskelijat munaisi itseään ja opinahjoaan työpaikoilla koodaamalla rakenteellisesti huonoja ohjelmia ymmärtämättä ohjelmistotekniikasta tuon taivaallista.

Micco-ohjelmien menestyksen siivittämänä tein uutena tuotteena kirjasto-ohjelman, Kirman. Se sai myös alkunsa Elimäen tarpeista. SOT:n edeltäjän olisikin näin jälkikäteen voinut nimetä *Elimäen tarkoitukseksi* Douglas Adamsin ja John Lloydin kirjoittaman suometetun scifi -klassikon mukaan.¹³

Kirmaa ostettiin kymmeneen kirjastoihin yrityksissä ja oppilaitoksissa. Ohjelma tuki lainausta ja kokoelmien ylläpitoa. Se oli valmistuksessaan yksi harvoista Windows-ohjelmista. Kirmaan antoi ratkaisevan alkusysäyksen Kari Stachon Tampereen yliopiston aikuiskasvatustieteen laitokselta, johon oli tutustunut opintojeni myötä. Stachon työskenteli Prettybit-nimisessä yrityksessä. Se valmisti tekstipohjaisia, Dos-käyttäjärjestelmällä toimivaa kirjasto-ohjelmaa.

Kirma syntyi aluksi kesätyövoimin. Myöhemmin sitä koodattiin Virossa, jonne perustin toimipisteen. Lopuksi tuotteen kehityksestä vastasi Heikki Karttunen. Kirmaa myytiin vuoteen 1997 asti, kunnes tuottavammat projektit ajoivat sen ohitse.

Kolmannen tuotteen kanssa kävi ohraisesti. Tein Face to Face -nimisen englannin kielen opetusohjelman yhteistyössä Selena Marckwortin ja hänen perheensä omistaman Marckwort-kielikoulun kanssa. Se oli visuaalinen opetusohjelma, jonka tarkoituksena oli tukea kielikoulun myymää opetusta ja asiakkaiden itseopiskelua. Taito Ala-Hautala, joka myös lankesi sittemmin yrittäjyyteen, piirsi hienot kuvat mukana olleeseen seikkailupeliin. Ohjelmisto perustui suggestopediaan, johon Marckwort oli erikoistunut. Minä suhtauduin menetelmään huvittuneen varautuneesti. Olin kuitenkin kiinnostunut yhteistyöstä, sillä kielikoulun oli tarkoitus vastata tuotteen myynnistä.

Marckwort suunnitteli myyvän ohjelmistoa olemassa oleville asiakkailleen ja hankkivansa sen avulla uusia asiakkaita. Tavoite ei toteutunut ja myynti jäi laihaksi. Syitä oli monia. Ainoastaan kieltenopettajia työllistäneessä yrityksessä ei ollut myyntiosaamista. Asiakkaat taas eivät olleet valmiita tietokoneiden käyttämiseen saati tietokoneavusteiseen opetukseen. Lisäksi oma asiakaskuntani vierasti suggestopediaa.

Face to Face oli auttamatta aikaansa edellä. Internetin tulo kannusti kyllä tietokoneavusteiseen opetukseen, mutta kehitys oli hidasta. Ala oli lapsenkengissä vielä Suomesta lähtiessänikin vuonna 2004. Tosin sille ennustettiin suurta suosiota – aivan kuten kymmenen vuotta aiemmin – lähitulevaisuudessa. Luovuin ohjelman oikeuksista ja tuote jäi Marckwortille. Yritys on sittemmin myynyt kieltenopetusohjelmaa nimeltään Hole in One.

Kun Micco-ohjelmien toiminta kasvoi, muutin firman vuonna 1993 osakeyhtiöksi. Päädyin Suomen Ohjelmistotyö -nimeseen menetelmällä, jonka yksi yritykseni tulevista työntekijöistä tiesi sittemmin nimetä Harrison-Stetsoniksi. Se on poikkitieteellinen menetelmä, jossa tutkimustulokset vedetään hatusta eli stetsonista. Harrison on nimessä mukana tuomassa menetelmälle uskottavuutta eikä tietävästi viittaa kehenkään olemassa olevaan henkilöön. Palaan tähän laajalle levinneeseen menetelmään myynnin ja myyntiennusteiden (sivulla 115) ja oikeusjuttujen (sivulla 170) yhteydessä.

Yrityksen uusi nimi lyheni käytössä SOT:ksi.¹⁴ Aiemmin samaa lyhennettä oli kantanut perinteikäs Satakunnan osuusteurastamo.¹⁵ Kunnianarvoisasta kaimasta muistuttamaan ilmestyi toimistollemme kerran muovinen lihankuljetuslaatikko. Siinä oli kuva sonnin päästä ja alla teksti SOT. Laatikon toi muistaakseni Tapio Korpinen, josta tuli sittemmin Tampereen Autovaraosan yrittäjä. Hän oli yksi ensimmäisistä GNU/Linux -palvelimien käyttäjistä Tampereella. Vankatekoinen laatikko palveli laite-kaupassamme myytyjen laitteiden keräilykorina ja hauskuutti asiakkaita vuosikausia.

Vuonna 1994 laajensin SOT:tä. Perustin Viroon Advanced Software Engineering -nimisen yrityksen (ASE, viroksi AS Täiustatud Programmi Tarkvara). Viron ja Suomen väliset tavaroiden hinnanerot tekivät liiketoiminnan kannattavaksi. Myöhemmin merkittävimiksi eduksi muodostuivat Viron Suomea huomattavasti alhaisemmat työvoimakustannukset ja työllistämiseen kannustava lainsäädäntö.

ASE oli yhteisyritys, josta minä omistin 51 prosenttia ja paikalliset liikekumppanini, Aleksander Solts, Maxim Soverinjuk ja Natalja Drossina, loput. Kolmikko löytyi Tallinnan teknilliselle korkeakoululle laittamani ilmoituksen avulla. ASE myi aluksi tietokoneita ja niiden osia. Maksoin osuuteni yhtiön osakepääomasta tavarana. Vein mukani Viroon autolastillisen käytettyjä tietokoneita, jotka olin hankkinut Helsingistä konkurssipesiä realisoivista yrityksistä. Pikkuruinen Fiat 127:ni oli kattoa myöten täynnä mitä erilaisimpia vimpaimia. Suomen tullissa jouduin Cocom-vientirajoitusten mukaisesti selvittämään, ettei laitteissa ollut kiellettyjä komponentteja eikä niitä voinut käyttää sukellusveneissä.¹⁶ Viron puolella oli helpompaa. Tullimiehet tyytyivät vaatimaan rahaa tiskin alta.

Tietokoneita tarvittiin liiketoiminnan käynnistämisen lisäksi PC-tekniikan opettelemiseen. Yhtiökumppanini olivat käyttäneet Tallinnan teknillisessä korkeakoulussa neuvostovalmisteisia, oranssinvärisiä kapistuksia, joissa oli kyrillinen näppäimistö. PC:itä ei ollut juuri saatavilla. Viro oli vasta irtaantunut Neuvostoliitosta ja kaikesta oli kova pula. Sain ostettua yhdellä markalla kokonaisen pullakaupan tyhjäksi. Lähdin parin ison muovikassillisen kanssa ja viskoin kaupan edessä roskeen kaiken, mikä ei kelvannut syötäväksi. Mafia kontrolloi kaikkea, jopa sisäänpääsyä ravintoloihin. Esimerkiksi Viru-hotellin ravintolaan ei ollut asiaa ilman suhteita.

Minä törmäsin ensimmäisen kerran mafiaan ASE:n kautta. Yhtiökumppanini soittivat ja kertoivat, että toimistolle oli ilmestynyt kaksi mustaan pukuun sonnustautunutta miestä. Toinen oli jäänyt ovelle seisomaan. Tiskille kävellyt oli todennut yhtiökumppaneilleni ykskantaan: ”Te tarvitsette suojelua”. Hieman myöhemmin sain itseni puhelun Virosta. Soittaja esittäytyi suomea virolaisittain murtaen ”Viron mafiaksi”. Viesti oli selkeä: mikäli en hankkisi suojelua, perheeni olisi vaarassa. Soittaja kertoi myös, että virolaisten työntekijöideni saattaisi olla hankala tulla töihin katkotuilla jaloillaan. Marsin suoraa päätä Suomen Keskusrikospoliisin (KRP) puheille. Avun sijasta minulle taivasteltiin: ”Toivottavasti Viron mafia ei levitä lonkeroitaa Suomeen”.

Suojelurahat oli siis maksettava. Tiedustelin niiden verovähennyskelpoisuutta Tampereen verovirastolta. Ne olivat liiketoiminnan kuluja siinä missä siivous ja vartiointikin. Alkuun nuivasti suhtautunut verovirkailija lämpeni lopulta vähennyksille, kun Viron mafia kertoi tulevansa tarvittaessa paikan päälle selvittämään asiaa. Palk-

kaamani mafiaryhmä toimi myöhemmin näennäisen laillisesti vartiointiliikkeen kautta ja lopulta Falck Securities osti sen.

ASE oli Virossa harvinainen ilmestys. Saimme viranomaisilta veroliput, mutta pankkitili niiden maksamiseen puuttui. Verottaja avasi tilin varta vasten meidän pyynnöstämme, jotta saimme velvollisuudet täytettyä suomalaiseseen, lainkuuliaiseseen tapaan.

Minä muutuin teekkarista täysipäiväiseksi yrittäjäksi. Siteet korkeakoululle säilyivät, sillä tein samaan aikaan sivutoimisesti töitä tuntiassistenttina ja ohjasin harjoitustöitä. En ollut ehtinyt suorittaa kyseistä ohjelmoinnin peruskurssia vielä itse, joten assistentin työ oli sitäkin opettavaisempaa. Bisnespuhelut alkoivat häiritä sillä seurauksella, että luennoilla käynnistä oli luovuttava. Kännykät eivät olleet silloin yleistyneet, joten Motorola-kenkäpuhelimeni pirinä ärsytti ja ihmetytti.

Olin aluksi SOT:n ainoa työntekijä. Kesäisin työllistin kesätyötuen avulla kymmeniä teekkareita. Laman takia oli vaikea saada kesätöitä ja erityisesti ne opiskelutoverit, joilla ei ollut suhteita tai joiden perheissä ei ollut yrittäjiä, olivat lirissä. Haastavinta kaikille opiskelijoille oli hankkia se ensimmäinen kesätyöpaikka, jota ilman seuraavina kesinä ei voinut saada töitä.

Maailmankuvani oli panhellenistinen. Halusin työntekijöideni olevan samanlaisia kuin minä eli osallistuvan kaikkeen ja tekevän kaikkea. Yksittäinen ohjelmoija kantoi vastuun ohjelmiston määrittelystä, suunnittelusta, koodauksesta, testauksesta ja käyttöohjeen kirjoituksesta. Koodarit olivat myös myyjiä. Virheitä tuli paljon enemmän kuin erikoistuneemmassa työnjaossa. Ihannetapauksessa testaaja on eri henkilö kuin koodaaja tai testitapaukset laatii joku muu. Virheiden poistaminen toimi käytännössä siten, että asiakas soitti valitukset suoraan koodarille. Tämä teki tarvittavat viritykset ja toimitti väkerryksen levykkeellä asiakkaalle.

Liiketoiminta oli meillä kaikilla yrittäjillä hakusessa, sillä vielä ei ollut tietoa siitä, mihin suuntaan ohjelmistoteollisuus oli menossa. Aloittelin bisnestä yhtä jalkaa eräiden sittemmin julkisuuteen nousseiden yrittäjäkollegoiden kanssa. Risto Siilasmaa käynnisteli Datafellow-nimistä yritystään, joka jälleenmyi islantilaisen Friðrik Skúlasonin tekemää virustorjuntaohjelmaa, F-Prot:ia (F niin kuin Friðrik). Jaakko Rysölä perusti hieman myöhemmin veljensä Antin kanssa yrityksen nimeltään Data Link Connection (DLC).

Viruksia oli suljetuissa ohjelmissa vielä huomattavan vähän, lähes yhtä vähän kuin niitä on nykyään avoimen lähdekoodin ohjelmissa. Suhtautuminen oli tyystin toinen kuin tänä päivänä. Nörtit tutkivat uusia viruksia yhtä innokkaasti kuin biologit mikroskooppiltaan uusia preparaatteja. Heille kaikki uudet tavat käyttää ja ohjelmoida tietokoneita olivat jatkuvan mielenkiinnon kohteita. Niin myös minulle. Eräs viruksista tulosti näytölle ambulanssin kuvan tiettyssä tilanteessa. Minä en onnistunut saamaan virusta aktivoitua ja kuvaa näkyviin, vaikka tartutinkin viruksen koneelleni. Otin viruksesta jopa varmuuskopion toiselle levykkeelle, ettei se vain olisi päässyt häviämään.

Virukset eivät vielä muodostaneet uhkaa. Kaikki tarpeellinen tieto säilyi turvassa ja kulki kätevästi mukana kirjoitusasuajatuilla 3,5 tuuman levykkeillä, korpuilla. Tietokoneen kovalevyllä oli käytännössä vain käyttöjärjestelmä ja joitakin hassuja ohjelmia, jotka sai helposti asennettua uudelleen. Ohjelmia ja käyttöjärjestelmiä joutui muutenkin asentelemaan tämän tästä, sillä ei ollut lainkaan tavatonta, että ne menivät sekaisin. Virushysteria, sellaisena kuin se nykyään esiintyy, syntyi vasta Windows -käyttöjärjestelmän yleistymisen ja sen lukemattomien ohjelmistovirheiden myötä. Vuonna 2000 ongelma räjähti silmille ja saavutti suuren yleisön tietoisuuden.

Siilasmaa listasi Datafellowsinsa myöhemmin pörssiin nimellä F-Secure. Erilaisista yhteistyökuvioista oli firman kanssa puhetta useampaan otteeseen, mutta konkretiaan ne eivät johtaneet Linux Summitia lukuun ottamatta, josta lisää sivulla 137. En ymmärtänyt Siilasmaan bisnesideaa silloin enkä ymmärrä sitä vielääkään. Epäilemättä se on silti osoittanut toimivuutensa pörssimenestyksellä. Itse vannoin omien tuotteiden ja niistä syntyneen lisäarvon nimiin. Toisten tekemien ohjelmien jälleenmyynti oli mielestäni tukkurien eikä ohjelmistotalojen ydinliiketoimintaa.

Rytsölöiden DLC teki aluksi pienimuotoista laitekauppaa ja tarjosi siinä oheisaasiakkaille Internet-yhteyksiä. Yrityksellä oli Mannerheimintiellä sijainneessa toimistossaan soittosarja, johon asiakkaat ottivat modeemilla yhteyttä ja käyttivät Internetiä. DLC fuusioitui myöhemmin Nettilinja Oy:n ja Scifin kanssa Saunalahdeksi.

SOT:n yritystoiminnan laajennuttua vuokrasin toimistohuoneen Hatanpään valtatievarrelta toiselta senaikaiselta yrittäjäkollegalta, Miika-Markus Järvelältä. Hän aloitteli Data Universumia, joka myi koulutusta ja atk-laitteita. Olin ehdottanut Järvelälle pilan päiten

Raamatun-perustelukoneen tekemistä jehovantodistajien työkaluksi. Siihen olisi voinut syöttää minkä tahansa väitteen ja ohjelma olisi kaivanut Raamatun tekstistä sille perustelun. Järvelä ei innostunut ideastani, mutta teki myöhemmin Mikro-Rabbi -nimisen raamatun-lukuohjelman.

Uutta toimistoani komisti 386DX-40 -tietokone, jossa oli myös hiiri. Tietokoneessa pyöri graafinen Windows-käyttöliittymä. Sitä oli rasian avulla kätevä käyttää toisin kuin vällinneita merkkipohjaisia käyttöliittymiä. Windowsit olivat alkeellisia ennen 3.0 -versiota. Niissä ei voinut esimerkiksi laittaa ikkunaa toisen päälle. Edellinen ikkuna piti sulkea, jotta uuden sai avattua. Minua viehätti käyttöjärjestelmässä Reversi-niminen lautapeli, jota olin pelaillut joutessani korkeakoululla.

Hankin tietokoneeseeni jättisuuren kiintolevyn, joka mahdollisti ohjelmien ja dokumenttien tallentamisen koneen sisään levykkeiden sijaan. Laitteen hankinta kertoo kuvaavasti, millaisia autotallipajoja tietotekniikan vähittäiskaupatkin olivat. Ostin kiintolevyn Espoon Leppävaarassa sijainneelta Arctecho-nimiseltä yritykseltä. Mennessäni noutamaan sitä saavuin omakotitalon pihaan. Siellä viisitoistavuotias koulupoika ohjasi minut yläkertaan omaan huoneeseensa ja kaivoi pöytälaatikostaan myyntiartikkelin. Koulupojan nimi oli Samuli Sipi Seppälä. Ihmettelin, miksi kuittiin tuli eri nimi, mutta Seppälä selitti firman olevan isänsä nimissä. Hän kun oli vielä itse alaikäinen.

Myös ostoa seurannut after sales -kokemus oli ajalle tyyppillinen. Parin kuukauden käytön jälkeen kiintolevyn ilmestyi viallisia alueita, jotka alkoivat levitä. Otin yhteyttä myyjään ja sain kuulla, että Seppälä junior oli lähtenyt vaihto-oppilaaksi Yhdysvaltoihin ja hänen isänsä hoiti putkaa. Isä kieltäytyi takuuvaihdosta eikä myöskään viitsinyt toimittaa kiintolevyä korjattavaksi. Häntä ei pojan myymä risa tuote olisi kuulemma voinut vähempää kiinnostaa. Myöhemmin törmäsin samaan yritykseen, kun selvitin SOT:n verkkokaupan kilpailijoita Internetissä. Yksi niistä oli lähes suora kopio SOT:n sivuista konepakettilaskuria myöten. Tuo Seppälän firma tunnetaan nykyisin nimellä Verkkokauppa.com.

Löytöni innoittamana lisäsin myöhemmin SOT:n verkkokauppaan virtuaalisen tietokonemyyjän nimeltään Virtuaalihelppoheikki Sipi. Sen kanssa pystyi juttelemaan näppäimistön välityksellä. Sipi osasi etsiä tietokannoista teknisiä tietoja ja hintoja. Minun Sipini hoiti takuuasiat kaimaansa tyylikkäämmin ja ohjasi ne huollolle. Se

testasi laitteet ja toimitti rikkinäiset eteenpäin korjattavaksi. Asiakas sai yleensä välittömästi hajonneen tilalle toimivan laitteen.

Koulutusta ja tietokonekauppaa

SOT alkoi kouluttaa asiakkaita, minkä myötä työntekijöitä tuli lisää. Vedimme kuuden hengen voimin kurssin mikrotukihenkilöiden kouluttamiseksi.¹⁷ Tämä vuoden mittainen kurssi oli työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, joka järjestettiin 1994–1995. Koulutukselle oli syntynyt voimakasta kysyntää laman aikana kasvaneen työttömyyden takia.¹⁸ Lakia työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta oli rukattu 90-luvun alkupuolella niin, että koulutuksen järjestäjiksi saattoivat hakeutua myös yksityiset koulutuspalvelujen tuottajat. Lisäksi oli mahdollisuus järjestää sellaista koulutusta, jota julkiset koulutuslaitokset eivät tarjonneet.¹⁹

Minä halusin auttaa pitkäaikaistyöttömiä, atk-alasta kiinnostuneita nuoria. Teimme kurssista tarjouksen, jonka työvoimapiiri hyväksyi. Olin varma kurssilaisten työllistymisestä, sillä olin perehtynyt mikrotuen ongelmiin ja tarpeisiin Micco-ohjelmaa myydessäni. Käsitteäkseni lähes kaikki työllistyivätkin koulutuksen jälkeen yrityksiin ja julkishallintoon. Tämä ei tainnut olla kovin yleistä. Työvoimapolitiittisella koulutuksella pyrittiin lähinnä piilottamaan työttömiä pois tilastoista. Osa kurssilaisista oli ilmeisesti odottanutkin tällaista vuoden mittaista lomajaksoa. Kurssin ohjelman ja tavoitteiden valjettua muuttamat ryhtyivät kapinoimaan siitä, että heidän pitikin ihan oikeasti tehdä jotain eikä vain olla tekevinään. Kukaan ei kuitenkaan jättänyt kursssia kesken.

PC:t ja niiden tukitoiminnot tekivät suuremmissa mittakaavassa vasta tuloaan, joten kurssi oli urauurtava. Sen aikana opiskelijat perehtyivät laaja-alaisesti muiden muassa käyttöjärjestelmiin (Unix, GNU/Linux, OS2, Novell Netware, Windows, Dos), PC-laitteisiin, sähkö- ja digitaalitekniikkaan, asennukseen, ohjelmointiin, laitehankintojen tekemiseen, varmuuskopiointiin ja tietoturvaan.

Kurssi pidettiin Innopolissa, Espoossa, minkä seurauksena tutustuin Petteri Järvisen. Hän pyöritti naapurissa omaa bisnestään. Järvisen työhuoneessa hyrräsi puolen tusinaa PC:tä. Muistan ihmetelleeni, että jo on pätevä kaveri kun pystyy käyttämään niin montaa konetta yhtä aikaa. Itselläni oli vain yksi eikä puhelimenikaan ollut vielä älykäs. Järvinen tunnettiin suljetun lähdekoodin puolestapuhu-

Hakemisto

A

Aho, Esko · 90
 Ahola, Ilkka · 131
 Ahtisaari, Marko · 90
 Ainger, Clayton · 144
 Akateeminen kirjakauppa · 72
 Ala-Hautala, Taito · 21
 Al-Qaida · 205
 AMD · 64
 Andersson, Thorbjörn · 122
 Anisimov, Anton · 7, 82, 92, 93, 115,
 117, 144, 146, 168, 169, 188, 236
 Antaiji · 169, 170, 172, 195, 204
 Applix · 68
 Arcady Venture Partners · 86, 87, 88,
 171
 Arctecho · 26
 ARK · 167
 Arkkimainos · 41, 102
 Arnö, Kaj · 128, 147
 Arthur Andersen · 191
 Arwidson Oy Ab · 114
 ASE · 22, 23, 24, 34, 52, 61, 78, 79, 80,
 81, 82, 91
 ASECOM · 80
 Asianajotoimisto Paldanius & Mäkelä
 Oy · 76
 Auto-Kivitala · 56

B

Baltiautoleasing · 108
 Bancelhon, François · 147, 168

Bardy, Engström & Rekola · 33
 Barriskell, Andrew · 32, 33, 34, 228
 BaseN · 31
 BBC · 174
 Beleke · 72
 Bell Laboratories · 43
 Benefon · 32, 33
 Bergius, Kimmo · 131
 Bergman, Peter · 68
 Best Linux · 68, 85, 210, 230, 232
 Björn, Dan · 141
 Bonk · 54, 97, 109, 193, 202, 208, 215
 Bueno, Pedro · 146
 Business Software Alliance · 123, 233

C

Caldera · 47, 48, 69, 135, 136
 Capone, Al · 89
 CERN · 130
 Clark, Sami · 50
 CNN · 73, 174, 230
 CSC · 131, 132

D

da Vinci, Leonardo · 134
 Data Universum · 26, 31
 Datafellows · 25
 Datamate · 76
 Debian · 48, 230
 Demi, Igor · 113
 DLC · 25, 90
 DPG-Yhtiöt · 41

Drossina, Natalja · 23, 80

H

E

eBay · 86
 EFFi ry · 137, 234
 Einstein, Albert · 107, 134
 Elimäen sosiaali-alan oppilaitos · 20, 21
 Elisa · 31, 131
 Enron · 191
 EPO · 127, 130
 Ernst & Young · 171, 237
 Erämaa, Jari · 31, 129
 Eunet · 28, 105
 EUNET · 34

F

Falck Securities · 24
 Finnair · 34
 Finnamore, Darren · 74, 75
 Finndesign Oy · 119
 Finnet · 30
 Finvest · 32
 FLUG · 76, 138, 139, 141
 Fortum Oyj · 131
 Fortune-lehti · 168
 Fox, Samantha · 143
 Frank Kasper & Associates · 74
 F-Secure · 25, 137, 235
 FSF · 45, 49, 137, 170, 209, 229

G

Gartner Group · 122, 123, 216, 233
 Gates, Bill · 65
 GNT · 29
 Golovatchov, Oleg · 92
 Google · 202
 Grandpre, R.J. · 68
 Gruss, John · 74

Haikala, Ilkka · 107
 Hakala-Ranta, Janne · 41, 44, 227
 Hakola, Jyri · 35
 Halinen, Reijo · 40
 Hall, Jon · 138, 140, 141, 173
 Hallikainen, Aaro · 131
 Halloween · 128, 233
 Halme, Tony · 127
 Haltia-Tapio, Johanna · 88
 Hartwall-areena · 41
 Heenan, Phil · 61, 75, 89, 90, 91, 94,
     95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102,
     114, 175, 231
 Helemäe, Raido · 151
 Helsingin Sanomat · 35, 201, 240, 241
 Helsingius, Johan · 39, 105
 Hermia · 35, 40
 Hewlett-Packard · 75, 95, 137, 141, 235
 Hildén, Sami · 53
 Himanen, Pekka · 105, 230, 240
 Hintikka, Kari · 105
 Hissa, Juhani · 40
 Huhtala, Mikko · 127
 Huhtamäki · 32
 Huopio, Kauto · 131
 Hupsik, Hupu · 65
 Hyttinen, Arttu · 168, 169
 Hyytiä, Kalevi · 131
 Hällfors, Simon · 57
 Härkönen, Juha · 131
 Häyhä, Juha · 172, 237

I

IBM · 62, 106, 135, 136, 230
 Iltalehti · 35
 Infonet · 34
 Intel · 64
 Interpol · 39
 IRH-konsultointi · 124
 Iscape Oy · 42

J

J&M Martela Oy · 41, 42, 75
 Jippii · 31
 JKC Consulting Oy · 117
 Joandi, Elmer · 67
 Johansson, Per · 88, 177, 238
 Järnefelt, Kristian · 141
 Järvelä, Miika-Markus · 26, 31
 Järvinen, Petteri · 27, 28, 66, 105, 138,
 139, 228, 231
 Jäätteenmäki, Anneli · 103

K

Kaila, Urpo · 131, 132
 Karjula, Kyösti · 127
 Karttunen, Heikki · 21, 227
 Kasper, Frank · 74, 86
 Keinonen, Vesa · 194
 Keskustapuolue · 90, 127
 KGB · 115
 Koivunen, Erka · 131
 Kojair Tech · 61
 Kokkonen, Jorma · 102
 Kongo Group · 121, 232
 Korpinen, Tapio · 22
 Kraft, George · 140
 KRP · 23
 KTM · 128, 130
 Kuntaliitto · 131
 Kuutti, Wille · 57, 58, 176, 177, 178,
 180, 181, 182, 183, 185, 186, 188,
 234

L

Lamberg, Irmeli · 129
 Lassila, Maiju · 206
 Lastenklinikan Kummit · 34
 Le Marois, Jacques · 148
 Lehtonen, Sami · 131
 Leijala, Antti · 184
 Leivonen, Heikki · 178
 Lemmke, Ari · 28

Lihr, Jyrki · 142
 Liikenne- ja viestintäministeriö · 131,
 138
 Linux International · 42, 138
 Lipponen, Paavo · 103
 Lohjansalo, Aaro · 16
 LSB · 119, 140
 Luhtakanta, Perttu · 131
 Luhtanen, Leena · 131
 Luoto, Risto · 41, 138

M

Macmillan Publishing · 72
 Malmberg, Kaj · 36
 Mandrakesoft · 10, 48, 69, 71, 76, 89,
 106, 147, 148, 149, 168, 214, 230
 Marckwort · 21, 22
 Marckwort, Selena · 21
 Martela, Jarmo · 42
 Martela, Martti · 42
 Maston Oy · 114
 Matikainen, Marjo · 135
 McCullagh, Declan · 39, 228
 McDonald's · 144
 Mehtälä, Martti · 126
 Merita · 32, 33, 34
 Mickos, Mårten · 147
 Microsoft · 28, 30, 61, 62, 63, 64, 65,
 66, 67, 70, 73, 75, 110, 120, 121, 122,
 123, 124, 125, 126, 128, 131, 132,
 133, 134, 136, 139, 154, 155, 193,
 212, 213, 216, 230, 233, 234, 235
 Mirror Image · 88
 Mofile Place · 31
 Montavista · 114
 Motorola · 24
 MP Trading · 29
 Muho · 169
 Mundie, Craig · 134
 Muumilaakso · 149
 Muumimamma · 149
 MySQL · 42, 128, 147, 160, 236

N

Narayanan, K S · 78
 Nettilinja · 25
 Network Associates · 132
 Neuvo, Niilo · 7, 31, 35, 36
 Nexedi · 130
 Nikkanen, Kimmo · 34
 Nuorkauppakamari · 117, 129, 139,
 140, 142, 143, 144, 148, 161, 190
 Espoon · 137
 Nykänen, Matti · 54

Piilaako · 42, 86
 Platzköster, Michael · 72
 Pohjanmaan Mikro · 29
 Pohjois-Hämeen Puhelin · 61
 Pohjola · 34
 Pohjola, Janne · 66
 Poliisin tietohallintokeskus · 131
 Poole, Henry · 89
 Prentice-Hall · 72
 Prettybit · 21
 PRH · 127
 Puolustusvoimat · 131, 133
 Pupesoftware.com · 114

O

O'Leary, Dion · 68
 Ohjelmistoyrittäjät ry · 128, 129, 130,
 137, 138, 193, 233, 235
 Oksanen, Ville · 128, 137, 149, 235
 Ollikainen, Pasi · 101, 104
 Ollila, Jorma · 193
 Ollila, Kauko · 32, 141
 OMO · 77, 189
 Onnela, Eija · 121
 OpenOffice · 49, 69, 70, 121, 124, 232,
 233
 OpenOffice.org · 49, 69, 70, 121
 Opetushallitus · 39, 40, 41
 Oracle · 141
 Oraviita, Markku · 68, 235
 Outokumpu · 32, 33, 228

R

Racine, Martin-Éric · 192
 Rahoitustarkastus · 191
 Ranki, Henri · 161
 Rautaruukki · 32, 33
 Ray & Berndtson · 90
 Raymond, Eric · 194, 240
 Red Hat Software · 48, 49, 50, 67, 69,
 70, 71, 72, 73, 76, 106, 210
 Rekola, Kimmo · 33
 Relander, Kaj-Erik · 105, 191
 Remes, Aki · 28
 Riot-E · 101
 Rissanen, Olli-Pekka · 124
 R-kioski · 72
 Roschier-Holmberg & Waselius · 88
 Rosenqvist, Jarmo · 114
 Rovaniemen ammattikorkeakoulu ·
 176
 Ruusunen, Pekka · 129, 193
 Rytsölä, Antti · 25, 90
 Rytsölä, Jaakko · 25, 56, 90, 105, 193,
 231
 Räsänen, Erno · 7, 14, 41, 61, 74, 97,
 101, 102, 127, 141, 143

P

Pagina AB · 72
 Pakkanen, Mikko · 29
 Paljakka, Sari · 161
 Palotie, Tauno · 89, 173, 176, 177, 178,
 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186,
 187, 238, 239
 Paroc · 39, 40, 114
 Partek · 40
 PC-Superstore · 73
 Pelle Miljoona · 73
 Peloton, Pelle · 105

S

Saario, Tuuli · 80, 94, 101
 Saarioinen · 53
 Sahanen, Ari · 49

Saila, Kari · 134
 SAP · 43, 209
 Sasi, Kimmo · 138
 Satakunnan osuusteurastamo · 22
 Saunalahti · 25, 31
 Scheiman, Samu · 76
 Schukoff, Jorma · 74, 91, 94, 101
 Scifi Communications · 25, 28, 31, 35, 36
 SCO · 110, 135, 136, 137, 160, 234
 Selkälä, Jouko · 32
 Seppälä, Samuli · 26
 Setec · 202
 Shippen, Alfred · 90, 96
 Sihto, Matti · 129
 Siilasmaa, Risto · 24, 25
 Siivonen, Miikka · 85, 92
 Sisä-Suomen verovirasto · 102
 Skúlason, Friðrik · 24
 Slackware · 44, 48, 230
 Smets-Solana, Jean-Paul · 128, 130
 Softville · 176
 Soininvaara, Osmo · 138
 Solts, Aleksander · 23, 79
 Sonera · 30, 77, 84, 105, 131, 191, 193, 231, 239
 Sorainen, Aku · 81
 Sormunen, Toni · 7, 152
 Soverinjuk, Maxim · 23, 79, 80
 Stachon, Kari · 21, 227, 230
 Stallman, Richard · 45, 46, 140, 141, 209, 229
 Stardivision GmbH · 68
 StarOffice · 68, 69, 124, 233
 Stekolchikov, Sergei · 79, 80
 Stewart, Phillip · 169
 Stockmann · 163
 STUK · 200
 SUN Microsystems · 49, 68, 69, 70, 75, 128, 131, 137
 Suomalainen kirjakauppa · 72
 Suomen ATK-kustannus · 49
 SuSE · 68, 69, 71, 73, 76, 106, 210, 214
 Suvela, Samuli · 117
 Symantec · 131

T

TAKK · 28, 40
 Talentum · 147
 Tallinnan teknillinen korkeakoulu · 23
 Taloustutkimus Oy · 137
 Tampereen Autovaraosa · 22, 61
 Tampereen verovirasto · 23, 205
 Tampereen yliopisto · 21
 Tamro · 32, 33
 Tanenbaum, Andrew · 44
 Tanner, Simo · 131
 TAP · 16
 Tapiola · 77
 Tarkoma, Jarno · 31
 Taskinen, Eva · 141
 Tekes · 125, 129, 230, 240
 Teknologiakeskus Hermia · 28, 29, 83, 88
 Terho, Arja · 124
 Teräs, Arto · 7, 137, 139, 229, 234, 235
 The Observer · 39
 Tiainen, Ari · 28, 41
 TietoEnator · 97
 Tietoliitos Oy · 41
 Tietoteema · 31
 Tietotekniikan liitto · 141
 Tietoviikko · 32, 34, 122, 137, 141, 232, 233, 235, 236, 239, 241
 Tilamarkkinat · 61
 Tilitoimisto ATK-Palvelu T. Ollikainen Oy · 101
 Torvalds, Linus · 30, 43, 44, 45, 46, 64, 65, 86, 93, 107, 134, 136, 212, 229
 Transmeta · 64
 TTKK · 21, 28, 107
 Tucows · 74
 Tulli · 23, 68
 Tuominen, Jukka · 119, 120
 Turbo Linux · 69
 Turré Legal Consulting · 119, 128
 Turun kaupunki · 120, 122, 232
 Turun yliopisto · 61
 Tzu, Sun · 138, 193

KIRJANÄYTE

U

Uotinen-Tarkoma, Marianne · 33

V,W

Vaasan kaupunki · 123, 233
Vainikainen, Sari · 86
Valamon luostari · 138
Valijärvi, Kai · 28
Valio · 67
Valkonen, Harri · 20
Valtiovarainministeriö · 126, 233
Van Hooy, Nicole · 144
Wardi, Finn · 90
Veikko Palotie & Co, asianajotoimisto ·
89
Veli Viktor · 138, 139
Veritas · 77
Verkkokauppa.com · 26
Verman, Sanjay · 72
Victoria Oy · 114
Widenius, Michael · 128
Viestintävirasto · 131
Viherjuuri · 150
Vihreät · 138, 200
Vik, Alexander · 87, 89
Vik, Gustav · 87, 88, 89, 152, 173, 179,
236, 237, 238

Vikman, Juha · 91, 97
Virtanen, Veltto · 127
Virus-hotelli · 23
Wissen, Björn · 87, 88, 90
VTT · 131
Vuorilahti, Janne · 76
Välimäki, Mikko · 119, 137, 235
Väänänen, Mikko · 178

X

Xcelera · 9, 87, 88, 89, 148, 149, 160,
171, 173, 176, 177, 179, 180, 182, 186,
187, 188, 203
Xetpoint · 141
XGW · 28

Y

Yle · 120, 232
Yomi-media Oy · 41

Z

Zilliacus, Stefan · 131